

GREEN DEAL

Decentrale Duurzame Warmte- en Koudetechnieken

Partijen:

1. De Minister van Economische Zaken en Klimaat, de heer E.D. Wiebes, handelend in zijn hoedanigheid van bestuursorgaan,
2. Het Ministerie van binnenlandse zaken (onder voorbehoud)
3. Het Ministerie van OCW (onder voorbehoud)

Partijen 1 t/m 3 hierna samen te noemen: Rijksoverheid;

De gezamenlijke organisaties:

4. UNETO-VNI
5. NVDE
6. DHPA
7. Stichting Installatiewerk NL
8. NBKL i.s.m. NHK
9. NBPI
10. NVKL
11. BodemenergieNL
12. OTIB, Onderwijsfonds Technische Installatie Branche
13. N.V. Nederlandse Gasunie
14. De Provincie Zuid-Holland

Partijen 4 t/m 15 hierna samen te noemen: Partijen;

Hebben gezamenlijk het volgende vastgesteld:

a. Op basis van het in 2013 tussen diverse partijen gesloten energieakkoord en de sectorakkoorden draagt het bedrijfsleven bij aan het realiseren van de energie- en klimaatdoelen voor 2020. Met de Green Deal decentrale duurzame warmte- en koudetechniek wordt aan deze samenwerking een nieuw hoofdstuk toegevoegd. De gezamenlijke overtuiging is dat op diverse niveaus nog betere kwaliteit en beter vakmanschap gewenst is en we dit met gedegen gekwalificeerde opleidingen kunnen borgen. Nederland kan hiervan ook economisch profiteren door genoemde duurzame technieken meer commodity te maken door met vakmanschap en kwaliteit het vertrouwen van klanten te winnen.

Kwaliteit en vakmanschap door gedegen onderwijs en training gaan zo hand in hand met het realiseren van de duurzaamheidsdoelstellingen.

b. Continuïteit in het overheidsbeleid en publiek-private samenwerking is cruciaal voor verdere decentrale verduurzaming. De Green Deal decentrale duurzame warmte- en koudetechniek zal daarom aansluiten en voortbouwen op bestaand beleid en bestaande afspraken, in het bijzonder:

- Het Energieakkoord voor duurzame groei d.d. 6 september 2013 en de "Uitwerking Overige Hernieuwbare Energie - tussenstand ten behoeve van de Borgingscommissie van het Energieakkoord voor duurzame groei" dd. 18 december 2014.
- Het Klimaatakkoord van Parijs waar in 2015 is afgesproken dat de opwarming van de aarde beperkt zal worden tot ruim onder twee graden Celsius, met het streven deze tot anderhalve graad te beperken. Dit streven betekent waarschijnlijk dat de ambitie ten aanzien van CO₂-reductie voor de Europese Unie zich aan de bovenkant van de huidige Europese ambities van 80 tot 95% CO₂-reductie in 2050 zullen bevinden.
- De Energieagenda (7 december 2016) vertaalt deze internationale ambities naar transitiepaden waarmee Nederland in de komende decennia de energietransitie kan

realiseren. Met betrekking tot de warmtetransitie in de gebouwde omgeving geeft de Energieagenda aan dat wordt ingezet op vergaande reductie van de warmtevraag door energiebesparing en sterke vermindering van aardgasverbruik via het stimuleren en inpassen van CO₂-arm opgewekte energie. Het (lage-temperatuur) energieverbruik in de gebouwde omgeving beslaat met 750 PJ ruim 25% van het totale energieverbruik in Nederland. Het gaat hier om woningen (12%), utiliteitsgebouwen (8%) en tuinbouwkassen (3%). De CO₂-uitstoot die hiermee gepaard gaat, moet zoveel als mogelijk worden beperkt.

- Het Kigali amendement op het UNEP Montreal Protocol, zoals overeengekomen eind 2016, streeft de wereldwijde uitfasering van F-gassen, zeer sterke broeikasgassen, na en wordt in de EU via de uitvoering van de F-gassen verordening ingevuld via een uitfasering van deze gassen, waarbij de huidige toepassingen op een veilige en milieuverantwoorde manier plaatsvinden en alternatieve koel- en verwarmingsmiddelen in plaats van F-gassen worden bevorderd.
- Het Plan van Aanpak Energiebesparing in de Gebouwde Omgeving d.d. 23 mei 2017 waarin het overheidsbeleid ten aanzien van energiebesparing in de gebouwde omgeving voor de komende jaren uiteen is gezet.
- Het Regeerakkoord d.d. 10 oktober 2017

De resultaten van deze Green Deal decentrale duurzame warmte- en koudetechniek zullen een belangrijke bijdrage leveren aan de klimaatambities van de Rijksoverheid:

Het kabinet wil in 2018 in de EU pleiten voor 55% minder uitstoot van CO₂ in 2030. Het kabinet wil de uitstoot van CO₂ door Nederland nog verder beperken (49% in 2030).

Algemene overwegingen:

1. Om onze welvaart voor toekomstige generaties te behouden is het nodig om het concurrentievermogen van onze economie te versterken en tegelijkertijd de belasting van het milieu en de afhankelijkheid van fossiele energie en schaarse grondstoffen te verminderen.
2. Creativiteit, ondernemerschap en innovatie zijn essentieel om deze omslag naar groene groei mogelijk te maken. Bedrijven, burgers en maatschappelijke organisaties nemen volop concrete initiatieven voor vergroening van economie en samenleving. Met de Green Deal Aanpak wil het kabinet deze dynamiek in de samenleving op groene groei optimaal benutten.
3. Green deals bieden bedrijven, burgers en organisaties een laagdrempelige mogelijkheid om samen met de overheid te werken aan groene groei. Initiatieven uit de samenleving staan daarbij aan de basis. Daar waar deze tegen belemmeringen aanlopen die volgens initiatiefnemers kunnen worden aangepakt op rijksniveau, wil het kabinet zich inzetten deze weg te nemen om zo deze initiatieven te faciliteren en te versnellen. In een Green Deal leggen partijen hierover concrete afspraken schriftelijk vast.
4. De resultaten van een Green Deal kunnen gebruikt worden bij andere, vergelijkbare projecten, waardoor er navolging kan plaatsvinden en de reikwijdte van een Green Deal kan worden vergroot zonder dat daar specifieke ondersteuning vanuit de Rijksoverheid tegenover staat.

Op dit moment zijn er belangrijke maatschappelijke behoeften en/of ontwikkelingen die raakvlakken met elkaar hebben:

Verduurzaming

Het energieakkoord en de klimaatafspraken van Parijs hebben een belangrijke duw gegeven aan de initiatieven om tot verdere verduurzaming te komen. De gezamenlijke partijen zijn de stakeholders waarmee de technische installatiebranche bereikt wordt en die diverse initiatieven implementeren in het werkveld. Het is ons doel om, met de samenwerkende partijen en de respectievelijke achterbannen daadwerkelijk invulling te geven aan de beleidsdoelstellingen. Inmiddels hebben de Green Deal partners daar diverse successen in weten te behalen – anno 2018 beslaat de markt van duurzame installaties zo'n 10% - en maken zich, samen met hun leden, sterk om Nederland nog véél duurzamer te maken.

Kennis en Kwaliteit

Nieuwe technologie en de transitie van de nieuwe verduurzamingsoplossingen vereisen een zware investering in de installatiebranche om van niche naar commodity te gaan. Dat is eerder ervaren met de introductie van de hoog rendement cv-ketels. Destijds heeft die introductie een lange aanloop gekend. Deze Green Deal levert een bijdrage aan de versnelling van de huidige transitie. Door de diverse partijen wordt voor de huidige relatief nieuwe technologie een zelfde grote marktpenetratie verwacht. Daartoe zal de branche investeren in installatiekennis en -kwaliteit. De afgelopen twee decennia heeft er een versoepeling van de wet- en regelgeving plaats gevonden m.b.t. installatie-, onderhoud- en monitoringwerkzaamheden binnen de technische installatiebranche. De kwaliteit en het zelfregulerend vermogen is op de proef gesteld. Na het wegvallen van de wettelijke kwaliteitseisen aan installatiebedrijven heeft UNETO-VNI zich sterk gemaakt om de kwaliteit binnen de branche middels onafhankelijke instituten te borgen. Het onderzoeksrapport van de Onderzoeksraad voor Veiligheid heeft aangetoond dat bij bestaande systemen de kwaliteit in het bijzonder de veiligheid en het vakmanschap onvoldoende geborgd waren. Gewerkt wordt dit te verbeteren, zo is bijvoorbeeld binnen de koudetechniek door de NVKL bijgedragen aan een certificeringssysteem en bijpassend schemabeheer. Inmiddels zijn er beroepsvereisten vastgesteld in overeenstemming met Europese regelgeving. Deze Green Deal zorgt er voor dat het kennisniveau binnen de installatiebranche in den breedte naar een kwalitatief en kwantitatief voldoende niveau wordt gebracht.

Het te leveren kwaliteitsniveau wordt gerealiseerd door een combinatie van:

- Verhoging van het kennisniveau;
- Vergroting van kunde en vaardigheden door bijvoorbeeld; opbouwen van ervaring door intervisie en leren van elkaar en een gedegen adviserende rol vanuit marktpartijen;
- Een doeltreffend kwaliteitssysteem.

Bovenstaande zaken worden benoemd en, na uitvoering, geborgd in samenhangende leer- en kwaliteitslijnen.

Verduurzaming én Kwaliteit

De huidige acties vanuit de overheid betreffen de inzet van instrumenten om verduurzaming aan te jagen. De afgelopen jaren is er ervaring opgedaan bij de diverse betrokken partijen. Naar nu blijkt is er behoefte bij partijen om ook de kwaliteit van installatie en onderhoud van duurzame installaties te borgen. Daadwerkelijke verduurzaming en kwaliteitsborging zijn dus onlosmakelijk met elkaar verbonden. De overheid heeft samen met private spelers initiatieven genomen om de verdere en snellere implementatie van decentrale duurzame warmte- en koudetechnieken te stimuleren. Uiteindelijk doel is de klimaatdoelstellingen te realiseren waar duurzame warmte- en koudetechnieken een belangrijke bijdrage aan leveren.

Het installeren van deze technieken alleen is echter niet voldoende om de beoogde reductie te realiseren, immers de stimulans vanuit de overheid betreft apparaten en toestellen welke onderdeel uitmaken van een installatie. Voor het realiseren van de doelstellingen is een onder vakmanschap geïnstalleerd en onderhouden installatie vereist.

Kennis, kunde en vaardigheden van de uitvoerende bedrijven staat op dit moment onder druk door de volgende breedte en diepte ontwikkelingen:

- Breedte: de gestimuleerde markt vraagt om meer installerende en serviceverlenende capaciteit.
- Diepte: bedrijven worden uitgedaagd ondernemerschap te tonen met voor hen nieuwe technieken. Daartoe wordt een groter bereik bij afnemers in de consumenten- en klein zakelijke markt beoogd.

Daarnaast is er meer diepgang in kennis en klantencontact nodig. De installateur zal, meer dan nu het geval is, pro actief moeten adviseren welke duurzame techniek in brede zin het best toepasbaar is. Dit is een aanvullende nieuwe rol, die aanvullende vaardigheden vergt en een ander business model. Technische kennis alleen is niet meer voldoende om een bijdrage te leveren aan de klimaatdoelstellingen.

De technologieën waar deze Green Deal zich op richt is;

- Algemeen: decentrale duurzame warmte- en koudetechnieken
- Specifiek: warmtepompen, zonneboilers, vaste bio-gebaseerde brandstofsyste men

Voor warmtepompen is al een zeer goede aanzet gegeven m.b.t. de opleidingen van medewerkers in de technische installatiebranche. De inrichting van zeven praktijkwerkplaatsen, de leerlijnen en leermodules zijn uitgewerkt. Daarmee is het vanzelfsprekend dat warmtepompen voorop lopen bij het realiseren van de doelstellingen in deze Green Deal.

Na het operationeel implementeren van de warmtepompopleidingen zullen ook voor biomassaketels, pelletkachels en zonneboilers dergelijke trajecten opgezet worden, naar rato van marktgrootte.

Werkgelegenheid

Menselijke kennis en kunde, het Human Capital, is een kritische succesfactor voor de groei en het succes van de in deze Green Deal genoemde technieken. Er is een groot aantal talentvol en gekwalificeerde werknemers, met voldoende adviesvaardigheden, nodig om de doelstellingen van de Green Deal te realiseren. Om dit menselijke kapitaal te behouden en te vergroten zijn werknemers een belangrijk aandachtspunt binnen de activiteiten die onder deze Green Deal vallen. Gezien de marktontwikkelingen van decentrale duurzame technieken ligt er ook een mogelijkheid de werkgelegenheid te bevorderen. Deze marktgelegenheid heeft potentieel door de hele keten. Zowel binnen de deelsectoren advies, installatie en onderhoud, als aan de markt- en productiekant ontstaat een positieve impuls.

Veiligheid en milieu

Bij de verduurzaming van de gebouwde omgeving moet aandacht zijn voor de veiligheid van de gebruikte technieken, maar ook van bewoners, installateurs en monteurs. Daarnaast dienen de effecten op het milieu van de gebruikte technieken in ogenschouw te worden genomen. De afgelopen jaren heeft de overheid beleid gevormd, waardoor het gebruik van koudemiddelen met een sterk broeikas effect op korte termijn steeds verder zal afnemen. Binnen de opleidingsmodule voor warmtepompen zal derhalve veel aandacht zijn voor de zogenaamde F-gassenverordening evenals het gebruik van (alternatieve) laag GWP¹-koudemiddelen. Daarbij staat het veilig, en volgens de norm, werken met koudemiddelen centraal.

Deze Green Deal levert tevens een bijdrage aan en sturing in het beleid, de regionale aanpak en binnen de waardeketen kosteneffectieve oplossingen zoals deze door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zijn omschreven.

---

¹ Laag Global-Warming-Potential oftewel laag broeikasgas-effect.

Specifieke overwegingen Green Deal decentrale duurzame warmte- en koudetechniek:

De Rijksoverheid stelt eisen waaraan de exameninstellingen en de certificeringsprocedure voor het gebruik van F-gassen moeten voldoen. Hierdoor wordt het opleidingsniveau van monteurs kwalitatief geborgd. Er worden eisen vastgelegd waaraan de keuringsinstanties die controles uitvoeren bij ondernemingen moeten voldoen, zodat geborgd is dat het klimaat-effect van het gebruik van warmte- en koudemiddelen met een sterk broeikasgaseffect beperkt blijft. Zal partijen ondersteunen met vragen over het gebruik van F-gassen en het gebruik van natuurlijke koude- en warmtemiddelen als alternatieven voor F-gassen.

Brancheverenigingen leveren een bijdrage aan de inhoud van de opleidingsmodules, afstemming en sturing m.b.t. bestaande opleidingen en invulling van praktijkwerkplaats, waarbij wordt samengewerkt t.a.v. het inhoudelijk up-to-date brengen en houden van lespakketten en – programma's

NVDE zet zich in om samen met haar leden de energietransitie te versnellen (w.o. energieleveranciers, netbeheerders en brancheorganisaties voor leveranciers van warmtepompen, zonneboilers, biomassaketels en pelletkachels). NVDE is mede-initiatiefnemer van de campagne Duurzame warmte (2016), en tevens de Duurzame warmte-experience en is daarnaast betrokken bij de landelijke campagne vanuit de Rijksoverheid 'energie besparen doe je nu'.

NVDE draagt via de genoemde campagnes bij aan de klantreis van eindgebruikers, van eerste interesse naar aanschaf. Hiermee worden klanten gewezen op het belang van kwaliteit van apparaten en van de installatie daarvan, en op de in dit convenant ontwikkelde waarborgen daarvoor. Via de versnellingsstafel en de daaronder vallende taskforces stimuleert NVDE samen met de branches de vraag naar duurzame warmtetechnieken bij verschillende doelgroepen: particuliere woningeigenaren, woningcorporaties en MKB. De taskforce installateurs is de intermediair tussen de aanbieders van de duurzame warmte technologieën en de eindgebruiker. Ten slotte is NVDE namens haar achterban één van de gesprekspartners van het ministerie van EZK over de ISDE-subsidieregeling.

De Dutch Heat Pump Association (DHPA) is dé brancheorganisatie voor warmtepompen in de woningbouw en utiliteit. Het hoofddoel van de DHPA is het bevorderen van de verkoop en kwalitatief hoogwaardige installatie van warmtepompen in Nederland. De DHPA draagt daarmee bij aan een verduurzaming van de gebouwde omgeving, in lijn met landelijke doelstellingen voor CO2-emissiereductie, energiebesparing en gebruik van hernieuwbare energie.

De NHK zet zich in om de huidige erkennings- en certificeringsregeling (DE-erkenning) zo breed mogelijk draagvlak te geven in de branche, o.a. door deze in afzonderlijke deelcertificaten aan te laten sluiten bij de diverse deelgebieden waaronder pelletkachels. Een studiepuntenregeling gekoppeld aan o.a. trainingen van fabrikanten bevordert het meerjarig onderhouden van vakkennis en vaardigheden. Via de eigen kwaliteitsregeling zal vervolgens de kwaliteit van de installaties van (pellet)haarden, kachels en rookkanalen worden geborgd.

Dat de NVKL beschikt over recent ontwikkeld toegesneden lesmateriaal op het gebied van warmtepomp techniek - zowel in het standaard lesmateriaal als in de keuzedelen. Daarnaast beschikt de NVKL over F gassen examens welke zijn goedgekeurd door CINOP en worden uitgevoerd door STE.

OTIB is partner, aanjager en ambassadeur voor ontwikkeling, scholing en opleiding binnen de installatiebranche en richt zich op de talentontwikkeling van vakmensen.

Gasunie maakt zich sterk voor een drastische CO2-reductie en vermindering van aardgasverbruik in de gebouwde omgeving en wil meewerken aan het bevorderen van hybride warmtetechnieken, zoals de hybride warmtepomp. Een belangrijk onderdeel hierin is de kwaliteit van de installaties en de kwaliteit van opleidingen voor installateurs, zoals beoogd met deze Green Deal.

De Gedeputeerde Staten Zuid-Holland hebben beleidslijnen uitgezet om tot meer talent voor de energietransitie te komen, waarvan de transitie in de installatiebranche één van de belangrijkste focusgebieden is. Voor de Provincie Zuid-Holland is het van groot belang om versneld de stap "Van Gas Los" te maken en zij wil graag als Provincie een bijdrage leveren aan de Green Deal. Als dichtbevolkte Provincie vinden wij het essentieel om de scholing van installateurs te versnellen en de duurzame technieken dichterbij de installateurs en nieuwe instroom te brengen. De Duurzaamheidsfabriek is een centraal gelegen locatie waar de krachtenbundeling tussen bedrijfsleven, onderwijs en overheid al werkelijkheid is, een expert centrum waar kennis gedeeld kan worden.

Stichting InstallatieWerk Nederland vertegenwoordigt deelnemende installatiebedrijven.

BodemenergieNL is dé vereniging voor bedrijven en organisaties die zich bezighouden met de levering van duurzame warmte en koude in de gebouwde omgeving, glastuinbouw en industrie op basis van open en gesloten bodemenergiesystemen welke vrijwel allemaal een bodem gekoppelde warmtepomp bevatten

Partijen komen het volgende overeen:

1. Doel

Het vergroten van het aantal en het competentieniveau van gekwalificeerde installatiemedewerkers die de marktontwikkeling van duurzame installaties in de gebouwde omgeving volgt. Dit doen we door het inrichten van samenhangende leer- en kwaliteitslijnen voor decentrale warmte- en koudetechnieken. De leer- en kwaliteitslijnen stimuleert de acceptatie van genoemde technologieën binnen de installatiesector en borgt de te leveren kwaliteit van de duurzame installaties.

1.1 Afspraken

Partijen werken samen om een belangrijke bijdrage te leveren aan de klimaatdoelstellingen door, binnen het deelgebied decentrale duurzame warmte- en koudetechnieken, het aantal installateurs, hun vakmanschap, adviesvaardigheden, enthousiasme, vakkennis en hun enthousiasme te bevorderen en de kwaliteit van installatie aantoonbaar te borgen.

Partijen werken samen om een belangrijke bijdrage te leveren aan de onderwijs- en opleidingsinfrastructuur in Nederland voor genoemde technieken en genoemd marktgebied. De samenwerking van partijen heeft als doel te komen tot het opzetten van een gekwalificeerde onderwijs- en opleidingsstructuur.

Partijen werken samen om nog in 2018, 750 extra medewerkers binnen de installatiesector succesvol deel te laten nemen aan het opleidingsprogramma en daarmee de kennisbasis voor warmtepomptechnieken te vergroten. Binnen de looptijd van de Green Deal zullen uiteindelijk 6000 extra gekwalificeerde medewerkers voor deze warmtepomptechnologieën opgeleid zijn. De overige technologieën zullen volgen gedurende de looptijd van de Green Deal.

1.2 Output

- Leerlijnen voor decentrale duurzame warmte- en koudetechnieken, aansluitend bij kwaliteitsregelingen, branche kwalificatiestructuren en -dossiers alsook onderliggende opleidingsprogramma's.
- Campagne t.b.v. de decentrale duurzame warmte- en koudetechniek, met als doelgroep de installerende en serviceverlenende bedrijven.
- In aansluiting op bovengenoemde campagne een activiteit met als doel om invulling te geven aan de adviserende rol, t.b.v. de decentrale duurzame warmte- en koudetechniek, van de installerende partijen richting eindgebruikers.
- Erkende kwaliteitsregelingen voor de respectievelijke decentrale duurzame warmte -en koudetechnieken.

2. Inzet en acties

Inzet en acties Rijksoverheid

De Rijksoverheid heeft een belangrijke rol als aanjager bij het voeren van campagne en beïnvloeden van de kwaliteit en opleiding van en voor decentrale duurzame technieken. Ze helpt bij het ontwikkelen en implementeren van kwaliteit bevorderende maatregelen en opleidingsmogelijkheden. De Rijksoverheid coördineert het proces van totstandkoming en faciliteert de samenwerkende partijen om hun bijdrage te kunnen leveren. Ze spreekt de intentie uit om, na implementatie van het systeem, in communicatie gebruik te maken van en te verwijzen naar de uit deze Green Deal ontwikkelde middelen voor kwaliteitsbevordering en opleiding.

Inzet en acties EZK

EZK faciliteert de installatie van verschillende duurzame warmte- en koudetechnieken op de aangewezen opleidingscentra; is bereid om binnen de relevante wettelijke kaders een financiële bijdrage (decentralisatie-uitkering) beschikbaar te stellen ten behoeve van de installatie en veilige inbedrijfstelling van steeds vijf verschillende warmtepompen op alle zeven warmtepompen-opleidingscentra; een en ander voor zover dit in overeenstemming is met de toepasselijke staatssteunregels. UNETO-VNI/OTIB zal daartoe een aanvraag indienen bij EZK, vergezeld van een project- en investeringsplan. De rijksbijdrage is gemaximeerd ongeacht de fiscale aspecten van de bijdrage, waaronder de BTW; zal de overige Partijen ondersteunen met kennis en kunde en benoemt hiertoe een contactpersoon bij EZK; stimuleert de aankoop door particulieren en bedrijven van de verschillende decentrale duurzame warmteopties middels de ISDE-regeling. Aanvullend:

Inzet en acties UNETO-VNI

UNETO-VNI heeft een coördinerende rol in het tot stand komen van de Green Deal Duurzame Warmte- en Koudetechniek. UNETO-VNI zet zich in om een infrastructuur van praktijkwerkplaats te realiseren en is, met de brancheverenigingen, sturend bij het realiseren van de gewenste opleidingsstructuur. Bij warmtepompen is dit de DHPA en BodemenergieNL, bij biomassaketels de NBKL, bij pelletkachels de NBPI en bij koelmachines de NVKL. Daarnaast zal UNETO-VNI zich inzetten om installatiebedrijven te enthousiasmeren hun medewerkers het gewenste kwaliteitsniveau te laten behalen. Daartoe organiseert ze activiteiten voor zowel installateurs als voor monteurs, zoals kennisoverdrachtsbijeenkomsten en monteursbijeenkomsten.

Inzet en acties brancheverenigingen

. Brancheverenigingen die reeds een opleidingsprogramma hebben en/of waarvoor reeds een kwaliteitsborging bestaat brengen deze in. Daarnaast faciliteren brancheverenigingen dat hun leden een bijdrage leveren bij het samenstellen van de selectie aan apparatuur welke benodigd is voor de praktijklokalen. Brancheverenigingen zullen nadrukkelijk inhoudelijk ondersteunen bij het opzetten van een borgingsprogramma kwaliteit voor installateurs/installatiebedrijven, teneinde gezamenlijk de eindgebruiker de zekerheid te bieden t.a.v. de installatie van de verwarmings- en koelingsapparaten. Daartoe zullen individuele leveranciers, welke merk gebonden zijn, worden uitgenodigd om hun lesprogramma's zoveel mogelijk af te stemmen op de op te zetten generieke opleidingen.

Inzet en acties NVDE

NVDE neemt deel aan de Green Deal door via deze platforms en campagnes bij te dragen aan de groei van de vraag naar duurzame warmtetechnieken. Via de versnelingstafels en de taskforce van RVO draagt NVDE samen met de branches bij aan de doelstelling van de Green Deal, door bottlenecks in het enthousiasmeren van installateurs voor duurzame warmte te helpen opsporen en oplossen.

Inzet en acties brancheverenigingen specifiek:

Inzet en acties DHPA

Ten behoeve van behoud en verdere vergroting van kwaliteit van apparatuur, systeem en installatie heeft de DHPA interne werkgroepen waaronder 'Kennis en opleiding'. Naast de geformuleerde algemene inzet zoals in "specifieke overwegingen" genoemd zal de DHPA zich inspannen om haar leden apparatuur en kennis te laten inbrengen voor actualisering van de leer- en kwaliteitslijnen voor installatie van de diverse typen warmtepompen.

Inzet en acties BodemenergieNL

BodemenergieNL staat onder meer voor vergroting en ontsluiting van de deskundigheid van Nederlandse professionals bij ondernemingen en publieke- en maatschappelijke organisaties voor kwaliteit van ontwerp, bouw, inregeling en beheer van bodemenergiesystemen. Ten behoeve van behoud en groei van deskundigheid organiseert BodemenergieNL al jaren opleidingen en examinering welke is gericht op het voldoen aan wettelijke kwaliteitseisen vanuit de Regeling Bodemkwaliteit geborgd door certificering en erkenning onder BRL's 2100 (grondboren), 11000 (installatie ondergronds) en 6000-21 (installatie bovengronds). Onderliggende kennis wordt gedeeld en vergroot in de werkgroep 'Kennis' en in het 'Kennisplatform Bodemenergie'. Naast de geformuleerde algemene inzet en inspanningen zal dit opleidingsprogramma worden ingebracht in de uitwerking van deze Green Deal behorend bij de opleidingslijn bodemgebonden warmtepompen.

Inzet en acties NBPI

De Nbpi waakt over het opleidingsniveau van de dealers/installateurs. De leden van de Nbpi publiceren met regelmaat de lijst met goedgekeurde dealers/installateurs. Hiermee stimuleert NBPI om de markt voor pelletkachels te voorzien van niet alleen een hoge kwaliteit met betrekking tot de apparaten van de leden maar ook voor een hoge kwaliteit van de installatie kennis en kunde. Deelname aan de Green Deal is hier een onderdeel van om gezamenlijk een opleidingsniveau te waarborgen dat hoort bij de marktpartijen van pelletkachels.

Inzet en acties NHK

De NHK en is via Stichting GSF zelf beheerder van de achterliggende opleidingsstructuur en zal deze maximaal laten aansluiten bij de behoeften en ontwikkelingen. Daarnaast zal de NHK zich inzetten om installatiebedrijven te enthousiasmeren hun medewerkers het gewenste kwaliteitsniveau te laten behalen. Daartoe organiseert ze in nauwe samenspraak met fabrikanten uit de achterban activiteiten voor zowel installateurs als voor monteurs, zoals kennisoverdrachtsbijeenkomsten en monteursbijeenkomsten.

Inzet en acties NVKL

NVKL levert een bijdrage aan de inhoud van de eindtermen voor wat betreft de koude- en klimaattechniek en ondersteunt bij de invulling van een praktijkwerkplaats. NVKL zet zich voorts in om installatiebedrijven te enthousiasmeren hun medewerkers het gewenste kwaliteitsniveau te laten behalen. Daartoe organiseert ze activiteiten voor zowel installateurs als voor monteurs, zoals kennisoverdrachtsbijeenkomsten en zal haar opleidingen aanbieden aan haar leden.

Inzet en acties OTIB

OTIB levert een concrete bijdrage door de inbreng van een projectleider tijdens de bouw en realisatie van de praktijkinstallaties en een projectcoördinator die met name focust op de communicatie naar de branche t.a.v. het enthousiasmeren van de installatiebedrijven en het informeren van de markt over het belang van duurzame technieken.

Inzet en acties Gasunie

Gasunie heeft de opzet en uitwerking van de warmtepompopleidingen aangejaagd en ondersteund, daarnaast zal zij de inrichting van de praktijkwerkplaats in Groningen financieel ondersteunen.

Inzet en acties Provincie Zuid-Holland

Zuid-Holland wil de Duurzaamheidsfabriek in Dordrecht helpen inrichten als een opleidingslocatie duurzame installaties voor installateurs en zal de inrichting van deze praktijkwerkplaats financieel ondersteunen.

Inzet en acties Installatiewerk Nederland

IWNL biedt op zes van haar opleidingslocaties de opleidingsinfrastructuur en praktijkopstellingen aan voor het opleiden in de branche. Het betreft zowel het opleiden van werkzaam personeel van installatiebedrijven als het opleiden van jonge vakmensen door het MBO.

3. Slotbepalingen

Artikel 1. Uitvoering in overeenstemming met het Unierecht

De afspraken van deze Green Deal zullen in overeenstemming met het recht van de Europese Unie worden uitgevoerd in het bijzonder voor zover de afspraken vallen onder de werking van de Europese regels met betrekking tot aanbesteding, mededinging, staatssteun en technisch normen en voorschriften.

Artikel 1.2 organisatie

Voor deze Green Deal wordt een stuurgroep geformeerd uit vertegenwoordigers van Partijen. De stuurgroep komt eens per kwartaal bij elkaar, en bespreekt dan onderling de voortgang van uitvoering van de Green Deal en eventuele voorstellen voor verbetering. De stuurgroep beslist over toetreding nieuwe Partners van de Green Deal.

Artikel 2. Wijzigingen

2.1 Elke Partij kan de andere Partijen schriftelijk verzoeken de Green Deal te wijzigen. De wijziging behoeft de schriftelijke instemming van alle Partijen.

2.2 Partijen treden in overleg binnen zes weken nadat een Partij de wens daartoe aan de andere Partijen schriftelijk heeft medegedeeld.

2.3 De wijziging en de verklaringen tot instemming worden in afschrift als bijlagen aan de Green Deal gehecht.

Artikel 3. Stuurgroep

Binnen één maand na ondertekening van deze Green Deal wordt een stuurgroep opgericht, die wordt belast met de uitvoering van deze Green Deal. De stuurgroep zal bestaan uit vertegenwoordigers van ondertekenende partijen.

Artikel 4. Evaluatie

4.1 Partijen zullen de uitvoering en werking van deze Green Deal per half jaar evalueren.

4.2 De evaluatie zal worden verricht door de stuurgroep en een verslag daarvan zal worden opgemaakt door de secretaris van de stuurgroep.

Artikel 5. Toetreding van nieuwe partijen

5.1 Er kunnen nieuwe partijen toetreden tot deze Green Deal.

5.2 Een nieuwe partij maakt haar verzoek tot toetreding schriftelijk bekend aan de stuurgroep. Zodra alle Partijen schriftelijk hebben ingestemd met het verzoek tot toetreding, ontvangt de toetredende partij de status van Partij van de Green Deal en gelden voor die Partij de voor haar uit de Green Deal voortvloeiende rechten en verplichtingen.

5.3 Het verzoek tot toetreding en de verklaring tot instemming worden als bijlage aan de Green Deal gehecht.

Artikel 6. Citeertitel

De Green Deal kan worden aangehaald als Green Deal Decentrale Duurzame Warmte- en Koudetechnieken.

Artikel 7. Opzegging

Elke partij kan deze Green Deal, te allen tijde, met inachtneming van een opzegtermijn van 3 maanden schriftelijk opzeggen.

Artikel 8. Nakoming

Partijen komen overeen dat de nakoming van de afspraken van de Green Deal niet in rechte afdwingbaar is.

Artikel 9. Inwerkingtreding

9.1 Deze Green Deal treedt in werking met ingang van de dag na ondertekening door alle Partijen en loopt tot en met 2022

9.2 Partijen nemen de uitvoering van alle in deze Green Deal genoemde afspraken zo snel mogelijk ter hand.

Artikel 10. Openbaarmaking

Deze Green Deal zal samen met andere afgesloten Green Deals openbaar worden gemaakt, onder andere in de Staatscourant, waardoor anderen kennis kunnen nemen van de gesloten Green Deals, zodat navolging hiervan kan worden bevorderd.

Aldus overeengekomen en in negenvoud ondertekend te [plaats] op [datum].

Minister van Economische Zaken en Klimaat en Klimaat, vertegenwoordigd door ;

UNETO-VNI, vertegenwoordigd door Doekle Terpstra, Voorzitter;

DHPA, vertegenwoordigd door Frank Agterberg, Voorzitter;

NVKL, vertegenwoordigd door Mart Peeman, Voorzitter;

NVDE, vertegenwoordigd door Olaf van der Gaag, Directeur;

NBKL, vertegenwoordigd door Eppo Bolhuis, Voorzitter NBKL;

NHK, vertegenwoordigd door Gert Kooij, Voorzitter NHK ;

BodemenergieNL, vertegenwoordigd door Frank Agterberg, Voorzitter ;

NBPI, vertegenwoordigd door Ad van der Heijden, Voorzitter ;

OTIB, vertegenwoordigd door Sven Asijee, Directeur (a.i.);

N.V. Nederlandse Gasunie, vertegenwoordigd door.....;

Provincie Zuid-Holland, vertegenwoordigd door mr. J.F. (Han) Weber, gedeputeerde Provincie Zuid-Holland voor Energie

Stichting Installatiewerk Nederland, vertegenwoordigd door Jack van Boxmeer, Voorzitter.

CONCEPT